

PRESENTACIÓ DE LA TAULA RODONA

Josepa Reimundi

A l'organitzar aquestes Vlenes. Jornades, hem considerat que fóra interessant muntar aquesta taula rodona, en la qual testimonis vius, d'ensenyants dels anys trenta, ens exposessin d'una manera lliure, al seu aire, com treballaven a les seves respectives escoles, i deduir a través de l'exposició de les seves experiències, quines eren les maneres de fer i com la inquietud dels Mestres per les coses de l'Escola, no són privatives d'avui. A Catalunya la inquietud per les coses de l'ensenyament, sembla que sigui, en certa manera, una constant; cada vegada que tenim un respir en la Història, una de les nostres primeres preocupacions és buscar com poder formar els nostres nois i ampliar l'àmbit cultural. En aquest afer solem anar a l'avançada, potser perquè la nostra situació geogràfica en la configuració peninsular, ens converteix en porta d'entrada dels corrents europeus, o potser pel nostre tarannà, que té tant de nacionalista com de cosmopolita.

Lleida i les seves contrades no han estat mai deslligades d'aquesta inquietud, encara que moltes vegades, quan es parla d'avançada pedagògica a Catalunya, les nostres terres a penes es nombren. Potser perquè la nostra condició de camperols ens ha fet retrets, i més tancats, potser perquè quedàvem mal comunicats i allunyats de Barcelona, on hem enviat sempre gran nombre d'estudiants que la majoria de les vegades s'hi han quedat.

Sigui pel que sigui, però, com deia, quan es parla d'avançada pedagògica de nosaltres a penes se'n parla. Això, però no vol dir que no hàgim tingut i que no tinguem, ahir i avui, els mestres de les terres de Lleida, preocupacions per l'ensenyament i que no hàgim estat al dia sobre els corrents renovadors.

Abans dels anys 20, Mestres de les terres de Lleida i Professors de la Normal com en Felip Soler, o en Josep Pinyol, o el Sr. Xurriqué, entre altres, figuraven en les comunicacions relacionades amb l'avançada pedagògica de Catalunya.

Si hi havia aules on s'ensenyava amb el sistema Montessori, com les de la Casa de Misericòrdia i l'Annexa Femenina. Si al 1905 ja es celebraven a Lleida cursos d'estiu. Si hi havia publicacions del Magisteri Professional. Si les pràctiques Freinet, ja dintre dels anys trenta s'aplicaven per primera vegada a les terres de Lleida. Si l'«Associació» nacional de l'impremta a l'Escola» celebra l'acte de constitució a Lleida. Si a les nostres terres neixen els «Batecs». Si els Professors de l'Escola Normal de Química i Física fan un ensenyament pràctic i experimental i es fa treball de camp en l'estudi de les Ciències Naturals i visitem fàbriques i escoles modèliques. Si els Instituts de Batxillerat, que com s'ha vist en l'exposició de la comunicació presentada per la Pilar Hernández, a mitjans del segle passat sobre l'Institut de Lleida ja parlaven de la intervenció

dels pares i els alumnes, i el Director entregà un trosset de terra perquè els alumnes poguessin experimentar. Si les Missions Pedagògiques, durant la República, són acollides amb entusiasme pel Magisteri de les terres de Lleida i realitzen una tasca efectiva malgrat la dificultat de comunicacions de les nostres comarques. Si a Balaguer una Mestra jove, plena d'il·lusions, acabada de sortir de la Normal, aconsegueix que s'apliquin tests per a classificar els nens d'acord amb l'edat mental, en lloc de l'edat cronològica i es comença a ensenyar a llegir amb el sistema fonètic i es fa un reglament de centre, on la paraula càstig desapareix de la seva escola, vol dir que a les nostres contrades hi ha mestres que tenen inquietuds pedagògiques.

És veritat que no són la majoria, però això és avui i sempre. L'impuls surt d'un grup reduït, després la realització correspon a la majoria.

Com us haureu adonat, diferents vegades he dit «mestres nacionals»; aquí hi ha el valor, igual com passà a Girona. El 1906, un any més tard que ho fa Pau Vila a Barcelona, a Lleida es crea el Liceu Escolar, amb els principis bàsicament de Pestalozzi, pel pare del Sr. Godàs ací present. Malgrat això, la renovació aquí, a casa nostra, passa per l'escola pública. Aquest fet és important socialment i professionalment, i també humanament perquè suposa una entrega i un amor que permeten superar entrebancs i dificultats i sense esperar una retribució compensativa.

Una altra prova de la vàlua, poc explotada d'alguns dels nostres ensenyants és que l'exili no els va fer desistir, i a Mèxic creen tota una estructura d'escola Freinet, a Veneçuela també intervenen en coses d'ensenyament, i a Cuba, tot el sistema educatiu actual, era dirigit pel Sr. Almendros, mort no fa pas massa temps, també procedent de Lleida.

Tot això que acabo d'exposar, potser sembla molt optimista, realment ho és però també és real. La meua finalitat és posar de manifest que l'entusiasme i l'activitat de grups de mestres per les coses de l'educació no ens era estranya, i que a les terres de Lleida hi havia calor i entusiasme. Com a estudiant primer, com a mestre després, encara he viscut el caliu, i avui en sóc un testimoni viu. I si avui les convocatòries d'activitats i cursos de perfeccionament, les Escoles d'Estiu i els Grups de Mestres de les terres de Lleida funcionen, i si les activitats com aquestes Jornades tenen resposta, vol dir que la calor és viva i que les ganes de fer continuen.

Aquests tres Mestres que componen aquesta taula, testimonis vius, ens donaran una visió de com i en quines condicions treballava el mestre, i com us deia, l'esperit d'amor i entrega que suposava el nostre treball. A través de la seva exposició veurem com avui, les idees generals sobre la metodologia de l'ensenyament estan més o menys en la línia dels anys trenta interrompuda l'any 39, originant un moviment de retrocés que durà fins els anys 60, en què, primer tímidament, després amb més força, es va intentant recuperar tot allò que ja s'havia fet, i que pedagògicament, cas únic potser en la història, no solament es va interrompre durant els anys de la Guerra Civil sinó que amb el CENU va assolir un punt àlgid. Deixem-los parlar.